

## عنوان مقاله:

جستاری بر مفهوم رانت و عوامل کلیدی موثر بر بروز آن در مدیریت شهری ایران (مطالعه موردی شهرداری تبریز)

## محل انتشار:

فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی، دوره 26، شماره 79 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 25

## نویسندگان:

اکبر اصغری زمانی - دانشیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

شهریور روستایی - دانشیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

حجت محمدی ترکمانی - گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده برنامه ریزی و علوم محیطی، دانشگاه تبریز.

## خلاصه مقاله:

برنامه ریزی به عنوان فرآیندی تنظیم کننده بین اهداف عمومی و خصوصی، در اثر کنش افراد و گروه ها از مسیر تنظیم کنندگی اش منحرف شده و در جهتی خاص عمل می کند و فضای شهری به عنوان کالایی برای تصاحب مدنظر قرار می گیرد. در این فرآیند مدیریت شهری اثرگذاری خاص خود را دارد. این اتفاقات را می توان تحت عنوان پدیده رانت دانست که طی آن افراد و گروه ها سعی در هدایت منابع به نفع خود دارند. می توان ادعا داشت که درخصوص بروز این پدیده در مدیریت شهری ایران (شهرداری)، در میان صاحب نظران اتفاق نظر وجود دارد و اختلاف موجود تنها در دامنه آن است. شهرداری تبریز نیز از این قاعده مستثنی نبوده و در فضای شهری، تولید، توزیع و بهره مندی از رانت رخ می دهد و می توان با مدیریت عوامل موثر آن را کنترل نمود. پژوهش حاضر با رویکرد اقتصاد سیاسی، به شناسایی عوامل موثر بر بروز رانت در سازمان مدیریت شهری (شهرداری) پرداخته است. این هدف با مصاحبه هایی از صاحب نظران مدیریت شهری دنبال شد که خروجی آن شناسایی ۳۹ متغیر در قالب ۷ عامل بود. سپس با استفاده از روش تحلیل اثرات متقابل/ ساختاری در نرم افزار میک مک به تبیین روابط بین آن ها پرداخته شد، که خروجی آن شناسایی ۱۰ متغیر کلیدی از جمله: کانون های قدرت، اقتصاد نفتی، نبود شفافیت، سیاست حامی پروری، تمرکزگرایی، استقرار دولت رانته، ضعف نهادهای مردمی، تصدی گری دولت، نفوذ سیاسی و کمک های انتخاباتی بوده است. این عوامل می تواند بر اساس عملکرد مدیریت شهری در کلانشهرهای ایران از جمله تبریز، و کم و کیف تسلط دیدگاه رانتیر در آن ها تشدید یا تضعیف شده و فضای شهری را تحت تاثیر مثبت یا منفی قرار دهد. برای خروج بخش های درگیر در نهاد شهرداری از چرخه رانت، می باید حرکتی جامع در ابعاد اقتصادی، سیاسی و فرهنگی به صورت بالابه پایین و از پایین به بالا در سیاست گذاری و عمل درپیش گرفته شود.

## کلمات کلیدی:

پدیده رانت، مدیریت شهری، کلانشهر تبریز، تحلیل اثرات متقابل/ ساختاری

## لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1452011>

